

PENSIONSKASSERS BIDRAG TIL LØSNING AF KLIMAPROBLEMER

Jan Kæraa Rasmussen | 5. oktober 2019 | NETØK

PensionDanmark

Kåret til Europas Bedste Pensionselskab

PENSIONDANMARK KORT FORTALT

AKTIVITETER

Formueforvaltning og forsikringer
Forebyggelse og sundhed
Efteruddannelse

738.000

MEDLEMMER (400.000 AKTIVE)

25.000

VIRKSOMHEDER

14,2

MIA. KR. INDBETALT I 2018

8,2

MIA. KR. UDBETALT I 2018

257

MIA. KR. I FORMUE

4,5

MIA. KR. I EGENKAPITAL

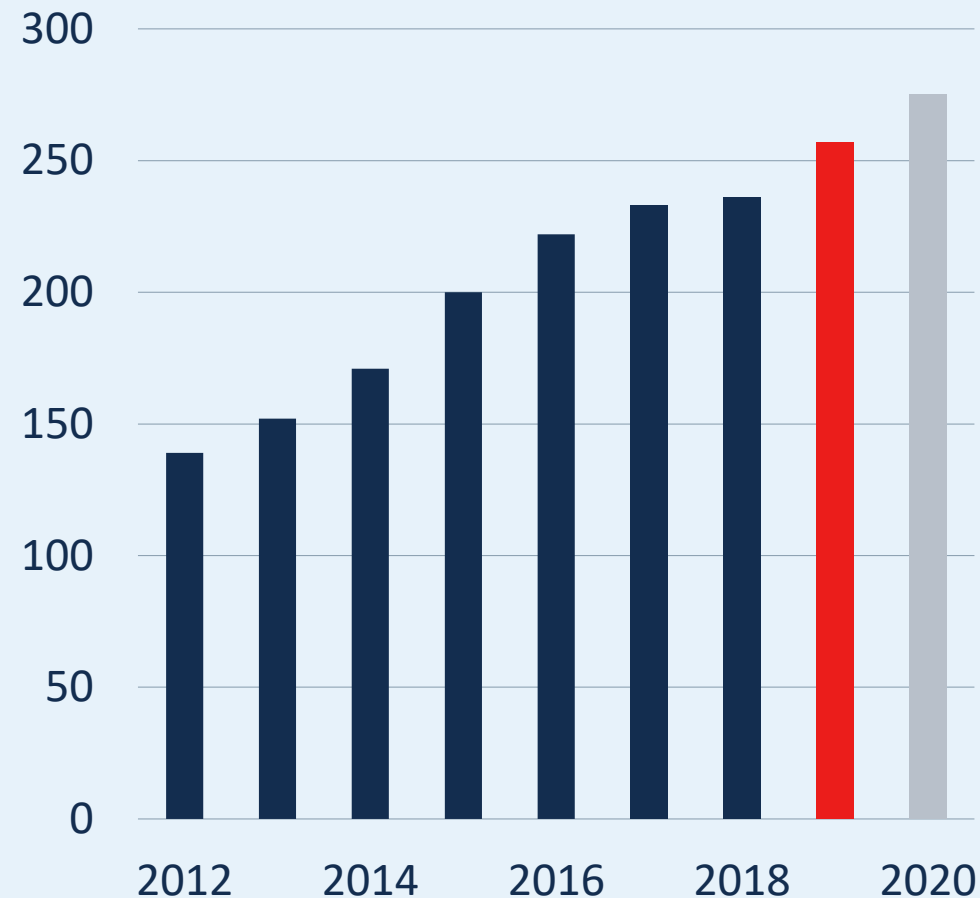
11

FAGFORBUND

29

ARBEJDSGIVERFORENINGER

UDVIKLINGEN I FORMUEN, MIA. KR.

> Fysiske klimarisici

- a) Ændrede vejrforhold, nedbør, sol etc
- b) Ændrede temperaurer
- c) Ændrede vandstande

Risiko for fx fødevareproduktion, fiskeri, bygninger, turisme

Transitionsrisici

- a) **Regulering:**
CO₂-kvoter/-priser, produktforbud, erstatninger
- b) **Teknologi:**
Disruption, opfindelser, bedre batterier og billigere vedvarende energi
- c) **Markedsrisici:**
Stigende priser på råvarer som olie og kul
- d) **Omdømmerisici**

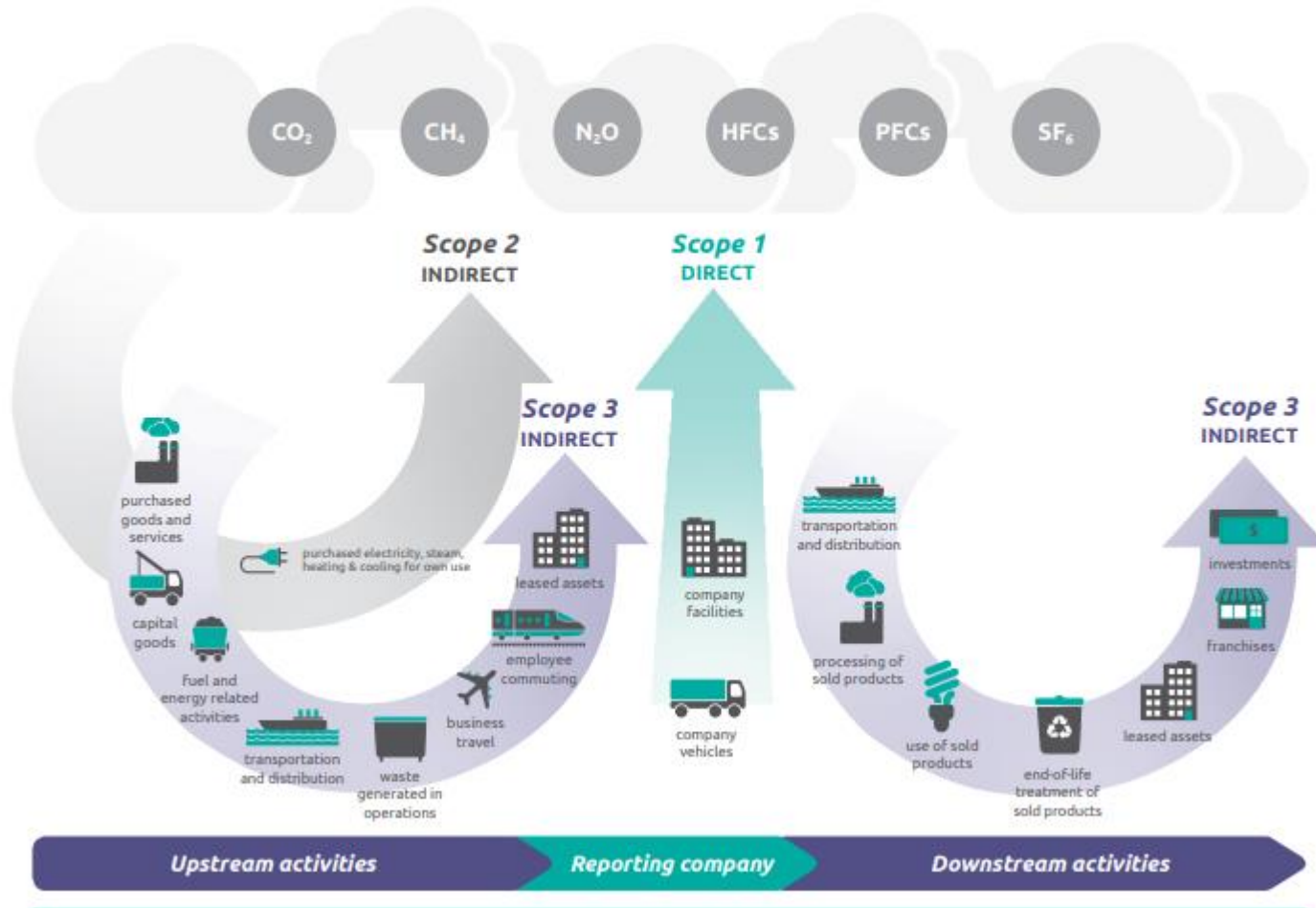
TRANSITIONSSCENARIE FRA TCFD/PACTA (2018) + 2^{GRADER}

Technology	Total Volume Change by 2023	Total Volume Change by 2040
Renewable Power	69% ↑	354% ↑
Hydro Power	13% ↑	59% ↑
Nuclear Power	17% ↑	89% ↑
Gas Power	8% ↑	31% ↑
Coal Power	-3% ↓	-41% ↓
Oil Production	-2% ↓	-23% ↓
Gas Production	5% ↑	8% ↑
Coal Production	-11% ↓	-46% ↓
ICE Production	-9% ↓	-21% ↓
Hybrid Production	97% ↑	440% ↑
Electric Production	105% ↑	352% ↑

SCOPE 1-3, MÅLING AF ET SELSKABS DRIVHUSGASUDLEDNING

FOR PORTEFØLJER ER KUN 1+2 RELEVANT

Figure [1.1] Overview of GHG Protocol scopes and emissions across the value chain

[05]

4 MÅL FOR INVESTERINGSPORTEFØLJER

TASK FORCE ON CLIMATE RELATED FINANCIAL DISCLOSURE (TCFD)

Total udledning, tons CO₂e :

$\Sigma(\text{selskabernes udledninger} * \text{ejerandele})$

CO₂-aftryk (Carbon Footprint), tons CO₂e/Mio.DKK :

Total udledning / Markedsværdi af porteføljen

Carbon Intensitet, tons CO₂e/Mio.DKK :

Total udledning / $\Sigma (\text{ejerandele} * \text{selskabernes omsætning})$

Vejet gns. Carbon Intensitet, tons CO₂e/Mio.DKK :

$\Sigma \text{ Selskabernes vægt i porteføljen} * \text{udledning/omsætning}$

VINDMØLLER – EFFEKT MERE END **FIREDOBLET** SIDEN 2002

Fakta om Horns Rev 3

Horns Rev 3

Antal: 49 stk. 8,3 MW
Type: MHI Vestas V164-8,3
Total effekt: 406,7 MW

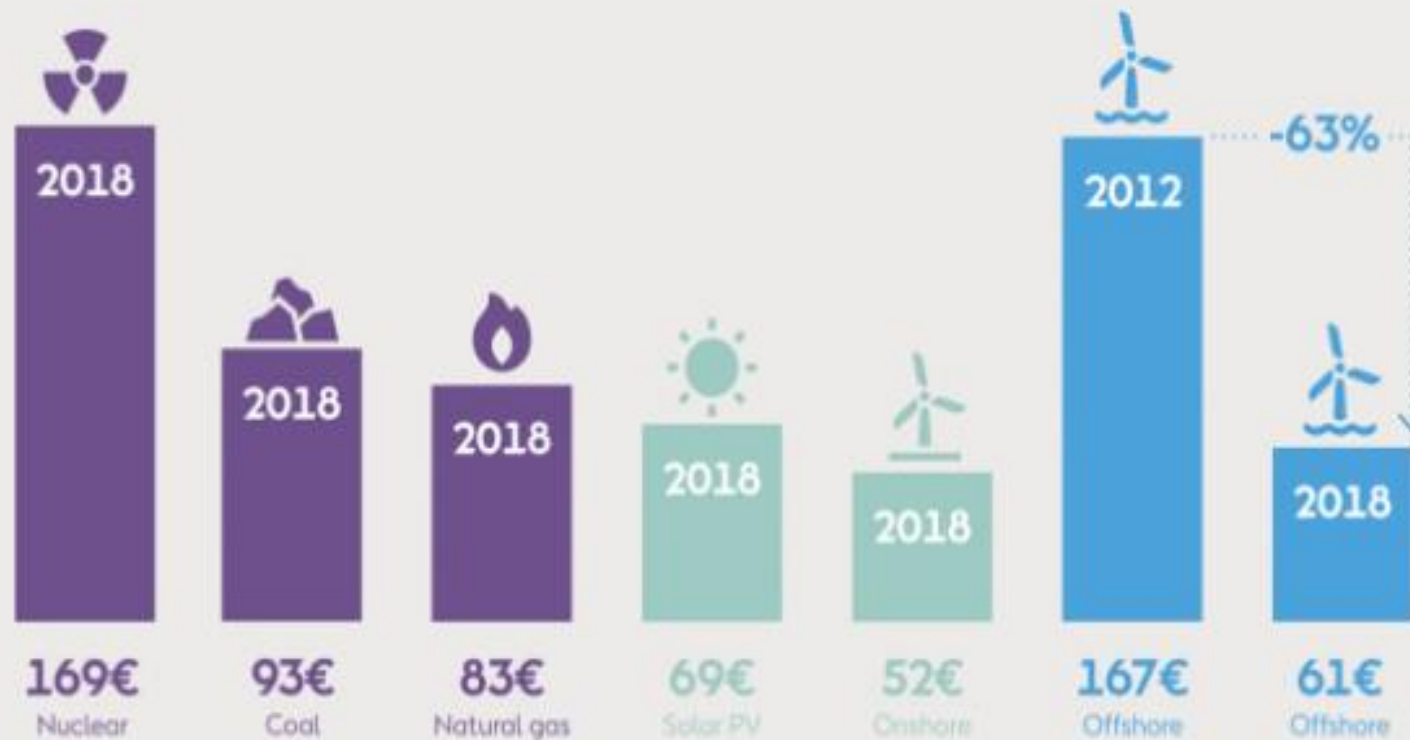
Horns Rev 1

Antal: 48 stk. 2 MW
Type: Vestas V80
Total effekt: 96 MW
Ørsted ejer resten af
parkens i alt 80 møller

Esbjerg

PRISFALD OVER 6 ÅR PÅ 63% PÅ EL FRA HAVVIND

Levelised cost, EUR/MWh
North Western Europe

NØGLETAL FRA HORNS REV 3

Kapacitet pr. mølle	8,3 MW
Produktion/år , 47,5% udnyttelse	34.560 MWh
49 møller	1.693 GWh
Årligt forbrug pr. husstand	4 MWh
Husstande/Mølle	8.600
Husstande/MW	1.050
Husstande i alt	420.000

VERSION 1.0

Sortlistning af selskaber, der er problematiske

- > Men det gør ingen forskel, da aktien så købes af anden – mindre ansvarlig – investor

VERSION 2.0

Aktivt ejerskab, engagement og dialog

- > I dialog med de selskaber, hvor vi er aktionær. Stemmer på alle generalforsamlinger
- > Lægger vægt på "ESG"
Environment,
Social issues,
Good Governance

VERSION 3.0

Impact investing – der måles på, hvordan vi gør en positiv forskel

- > *Do good and do well*

EKSEMPLER PÅ **AKTIVT EJERSKAB**

> Shell

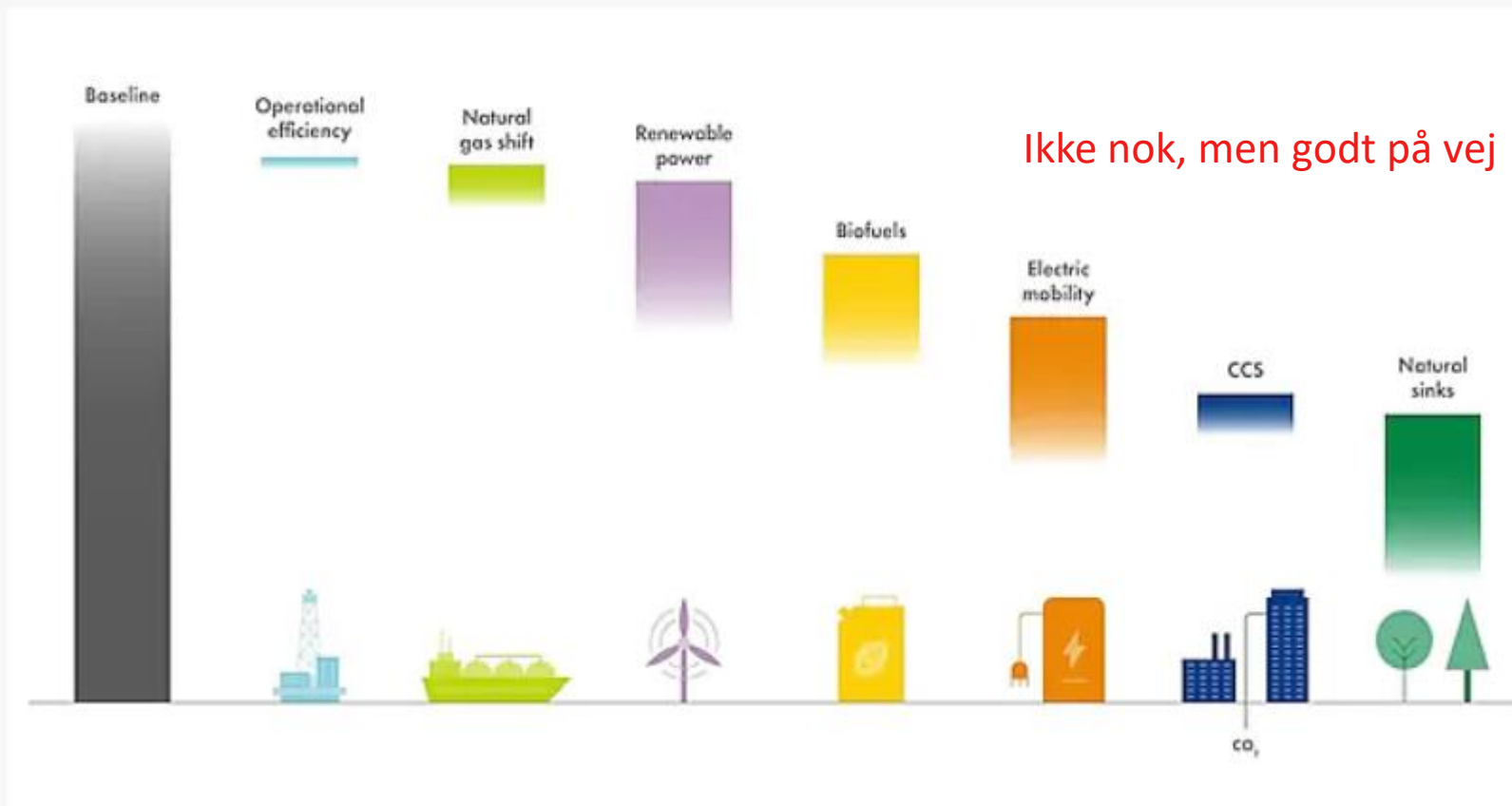
En stor investorkoalition, CA100+, har under ledelse af Robeco (Hollandsk AM) og Church of Englands Pensions Board i flere år haft en lang række møder med forskellige personer i Shells topledelse.

- > Konkrete reduktionsmål frem mod 2050
- > Kortsigtede mål på 3-5 års sigt
- > Aflønning til ledelse afhængig af opnåelse af reduktionsmål
- > Årlig rapportering efter TCFD-standarder
- > Åbenhed om lobbyvirksomhed
- > Udmeldelse af AFPMA (Branchelobby i US)
- > Offentliggørelse af Scope 3 udledning

> Andre selskaber

- > Mærsk: Net-Zero 2050 uden Carbon Offsets
- > Origin Energy: Kul helt væk 2032
- > VW: 70 elektriske modeller på marked i 2028
- > Heidelberg Cement: CO₂-neutral 2050
- > XCEL: 80% CO₂reduktion på el i 2030
- > Nestlé: Net Zero 2050 (Scope 1+2+3)
- > BP: Reduktionsmål => Ledelses aflønning
- > Rio Tinto: Udtræder af kulminedrift
- > PetroChina: Engagement netop startet i februar 2019
- > Koalitionsledere typisk store internationale Asset Managers: Hermes, Ethos, APG, Mercy, RPMI, BMO. (Danske MP var sammen med Hermes om Mærsk)

REDUCING THE NET CARBON FOOTPRINT OF THE ENERGY PRODUCTS WE SELL

NYE PARTNERSKABER OG NYE FORRETNINGSMULIGHEDER

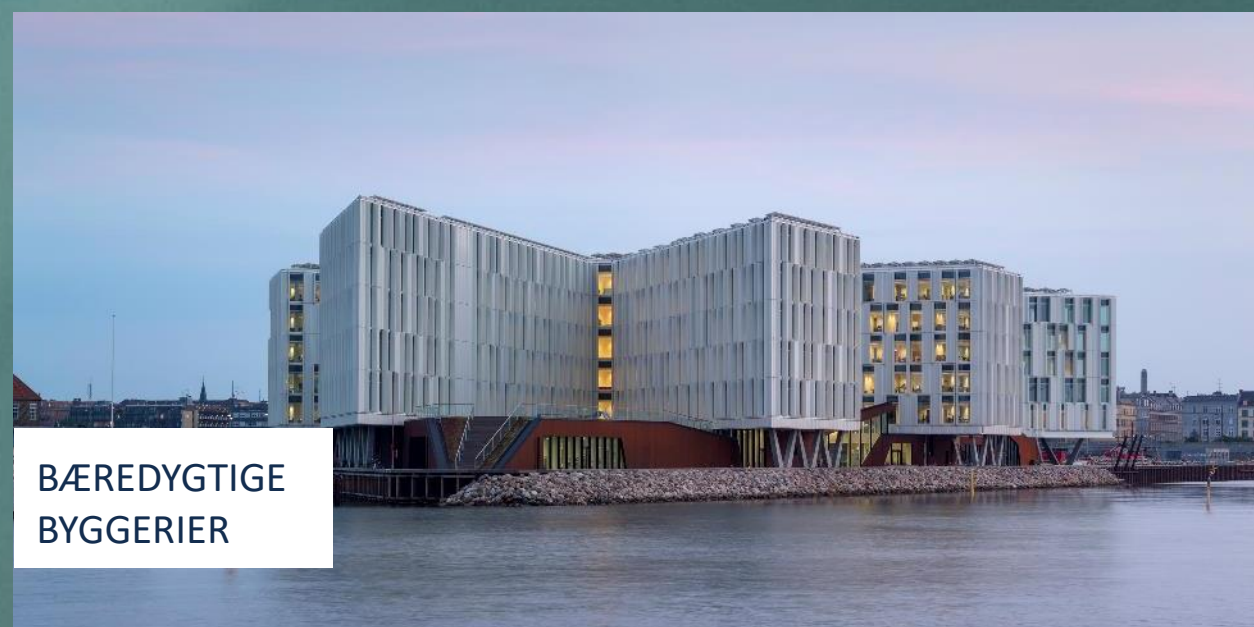
INFRASTRUKTUR I AFRIKA / SHIPPING MED A. P. MØLLER HOLDING

SDG FOND MED IFU

VEDVARENDE ENERGI – COPENHAGEN INFRASTRUCTURE PARTNERS

BÆREDYGTIGE BYGGERIER

PENSIONDANMARKS INVESTERINGER I GRØN INFRASTRUKTUR

2019

25
MIA. KR.

3.660 GWH GRØN STRØM >
ÅRLIGT STRØMFORBRUG
FOR ALLE MEDLEMMER

- VINDMØLLER
- TRANSMISSION
- BIOMASSE
- SOLCELLER

Funds Under Management

+ CI I (2012)

+ CI Artemis (2014)

+ CI II (2014)

+ CI III (2017)

+ CI New Markets Fund I (2019)

2012-2014: PD ejer alt! 100%

CIP II: PD ejer 27,3%, 18 andre investorer

CIP III: PD ejer 15,4%, 41 andre investorer

New Markets Fund: PD ejer 25%, 3 andre

SENESTE SKUD PÅ CIP-STAMMEN: **NEW MARKET FUND**

CIP's New Markets Fund I for renewable energy infrastructure reaches **USD 700m** in first close

Copenhagen Infrastructure Partners (CIP) has established a new fund, Copenhagen Infrastructure New Markets Fund I K/S (CI NMF I), which will invest in renewable energy infrastructure targeting fast-growing major new economies primarily in Asia and Latin America.

The new fund reached a first close of USD 700m on May 9, 2019 with commitments from cornerstone investors

PensionDanmark (PD), Arbejdsmarkedets Tillægspension (ATP), Kommunal Landspensjonskasse (KLP), and Lægernes Pension. The fund is expected to achieve its final close with total commitments of approximately USD 1 billion within the next nine months.

Target Geographies		
All markets with scale, growth and liquidity. CI NMF expects the majority of investments to take place outside of super-scale markets. Offshore wind a key focus in China & India.		
Super-scale	<ul style="list-style-type: none"> Exceptional scale and growth with a competitive primary market for assets Strong secondary market liquidity. Success requires aligned local partners. 	<p>China </p> <p>India </p>
Large Scale Good Returns & Liquidity	<ul style="list-style-type: none"> Large markets with established track record of foreign investment in power & infrastructure. Competitive primary asset market, but opportunities to achieve attractive multi-asset scale Relatively high income per capita. Developed and active capital markets with both finance and asset liquidity 	<p>Brazil </p> <p>Mexico </p> <p>Turkey </p>
Return Premium But More Complex	<ul style="list-style-type: none"> Generally large and fast growing economies with reasonable level of capital market sophistication. Typically exceptional energy and infrastructure demand growth trends. Opportunity to establish clusters to achieve multi-asset scale. Track record of foreign investment in power / infrastructure. Focus of multilateral support for investment in power & infrastructure Typically offer quasi-state backed long term PPAs (through State GridCo's) Ability to gain significant benefits from CIP's relationships with OEMs and debt providers Attractive secondary market for quality assets 	<p>Indonesia </p> <p>Thailand </p> <p>Vietnam </p> <p>Philippines </p> <p>Peru </p> <p>Columbia </p> <p>Chile </p> <p>Argentina </p> <p>Poland </p> <p>Other CEE</p> <p>S. Africa </p> <p>Egypt </p> <p>Kenya </p>

PENSIONDANMARKS CO₂-BESPARELSER

PENSIONDANMARKS INVESTERINGER I GRØN ENERGI INFRASTRUKTUR	Forventet produktion p.a. GWh	PensionDanmarks andel p.a. GWh	PensionDanmarks CO ₂ -besparelser Ton
PensionDanmark direkte og gennem CIP	14.232	3.661	3.364.334
Produktion for planlagte projekter	45.668	3.957	3.276.766
I alt	59.900	7.618	6.641.100

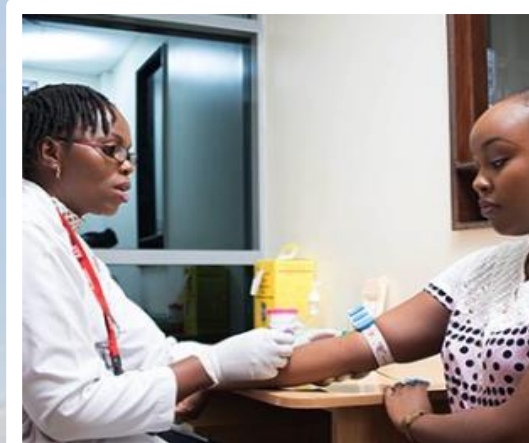
Samlet CO₂-aftryk fra
børsnoterede aktier:
589.000 ton CO₂e

SDG INVESTMENT FUND – BLENDED FINANCE

- > DANISH SDG INVESTMENT FUND
 - > Blended finance med preferred return for private investore
 - > Fond: 5 mia. kr. (60/40 – privat/stat)
 - > Fonden investerer i selskaber og projekter placeret i Afrika, Asien, Latinamerika samt dele af Europa med SDG-effect
 - > Opererer på markedsvilkår hvor IFU's deltagelse sænker de politiske og finansielle risici
- > PensionDanmark har også investeret i Danish Climate Investment Fund og Danish Agribusiness Fund
- > "Bedste Bistand er Bæredygtig Business"

Blåbærfarm, Sydafrika

Hospitalsklinikker, Østafrika

Vindmøller, Kenya

Solceller, Chile

INVESTERINGER I EJENDOMME

BOLIGER

DOMICILER – OFFENTLIG LEJER

OPP

DOMICIL – PRIVAT LEJER

HOTELLER

LIVSSTILSBOLIGER

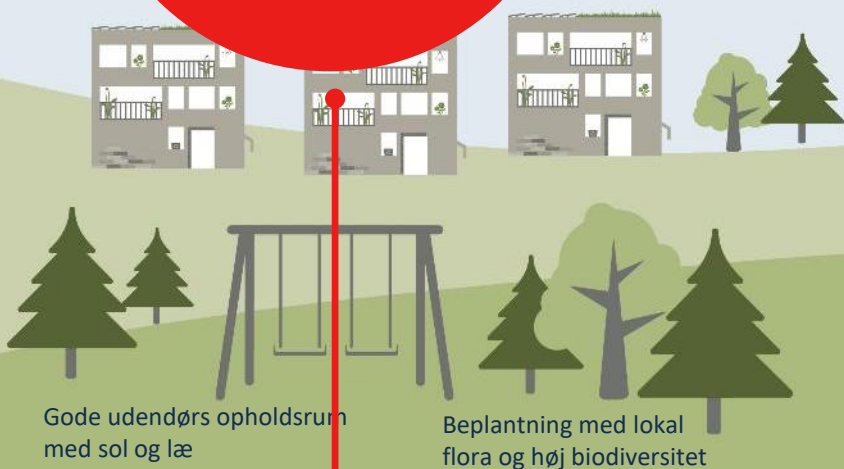
BYUDVIKLING

BÆREDYGTIGHEDSPROGRAM FOR VORES BYGGERI

Bæredygtigheds
program version
3.0:

*Materialer og
byområder*

Regnvandsafledning uden at belaste det kommunale kloaksystem

Lokal afledning af regnvand fra tag til havnebassinet

Genbrug af regnvand i ejendommen

Grønne tage

Solceller

Regenereringsmodul i elevatorer

Godt indeklima med mest muligt dagslys

Vandbesparende armaturer og hvidevarer

Altaner indrettet, så de opleves som private rum

LED-belysning inde og ude

Genbrugstegl

Minimering af baggrundsstøj

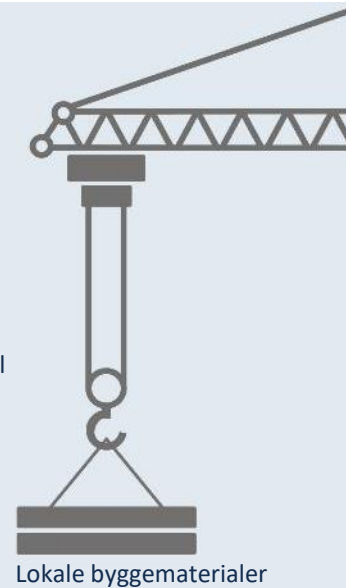
FSC- eller PEFC-certificeret træ

Regnvandsopsamling til lokal anvendelse

Skybrudssikret kælder, klargjort til ladestationer til elbiler

Affaldssortering

Affaldssortering

Lokale byggematerialer

Ordentligt arbejdsmiljø og affaldssortering på byggepladsen

DANSK OVERENSKOMST

LÆRLINGE OG ELEVER

MØNSTERARBEJDSPLADS

SAMARBEJDE MED
LOKALE ORGANISATIONER

BÆREDYGTIGT BYGGERI

Kommercielt rationale
og en del af SRI-politikken

SDG: DANMARK ER ET "KINDER-ÆG"

Nationale
handlingsplaner:
Eksport- og
investeringskataloger
for danske
virksomheder og
investorer

Danmark som
showcase

Danske investorer
som leverandør af
langsigtet kapital til
fuldt finansierede
turn-key projekter

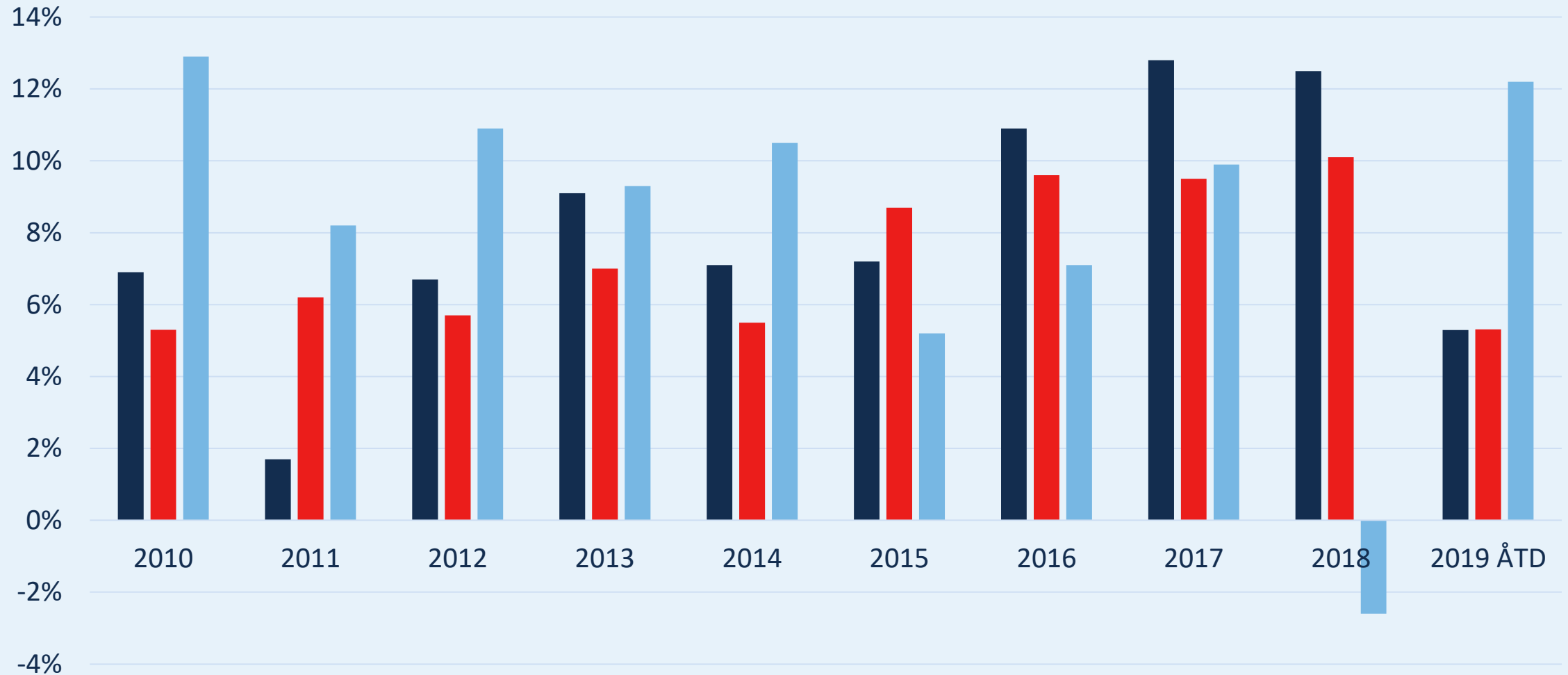

Danske
virksomheder
som leverandører
af teknologi og
systemer

PENSIONDANMARK **INVESTERINGS**AFKAST

ÅRLIGT AFKAST

■ Infrastruktur ■ Ejendomme ■ Samlet afkast

Berlingske

Pensionskasser klar med gigantbeløb til grøn omstilling

Af Kasper Kildegaard og Søren Domino

Den danske pensionssektor gør nu sig selv til en »partner« i den grønne omstilling og i regeringens mål om at reducere CO2-udslippet med 70 pct. i 2030. Pensionskasserne giver et samlet tilsagn om grønne investeringer på svimlende 350 mia. kr. frem mod 2030. Statsminister Mette Frederiksen mener, at Danmark nu rykker ind i en helt ny liga.

PENSIONDANMARK.COM

Tak for ordet! | Head of ESG Jan Kæraa Rasmussen | jkr@pension.dk